

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/127474,Robert-Chrzanowski-Czolgi-na-ulicach-Gdanska.html>
02.03.2026, 01:07

Robert Chrzanowski: Czołgi na ulicach Gdańska

O czym rozmawiali milicjanci i żołnierze biorący udział w pacyfikacji Gdańska 16 grudnia 1981 r.? IPN Gdańsk publikuje nagrania zarejestrowane z nasłuchu działaczy „Solidarności”. Słuchać na nich m.in. salwy czołgów wyprowadzonych na ulice miasta.

16 grudnia 1981 r. o godzinie 6.27 oddziały wojska i milicji wkroczyły na teren Stoczni Gdańskiej im. Lenina pacyfikując zakład i kończąc trwający od paru dni strajk. Okazało się jednak, że akcja sił bezpieczeństwa nie tylko nie rozładowała napiętej sytuacji w mieście, lecz wręcz przeciwnie, przyczyniła się do jej eskalacji.

Przebieg wydarzeń

Od około godziny 8.00 coraz więcej ludzi zbierało się przed blokadami MO i wojska w rejonie Pomnika Poległych Stoczniovców. O godzinie 10.35 tłum liczący około 3000 osób sforsował kordon i zebrał się pod pomnikiem i bramą nr 2. Demonstranci zostali wkrótce zaatakowani przez milicjantów z Pułku Manewrowego oraz z Wyższej Szkoły Oficerskiej ze Szczytnej i Szkoły Podoficerskiej MO ze Słupska.

W ciągu następnych godzin na ulicach śródmieścia Gdańska rozgorzały walki uliczne w których wzięło udział od 25 do 30 tysięcy ludzi. O godzinie 20.00 walki koncentrowały się w rejonie Dworca Głównego. Aby wspomóc oddziały milicji, czołgi 8 Dywizji Zmechanizowanej ochraniające Komitet Wojewódzki PZPR oddały kilka salw ślepą amunicją w kierunku dworca. Wkrótce potem milicjanci uderzyli na demonstrantów i w ciągu godziny opanowali sytuację.

Zapis dźwiękowy

W zbiorach Oddziałowego Archiwum IPN w Gdańsku znajdują się dwie kasety podarowane przez uczestnika wystąpień studenckich w 1968 r. i działacza NSZZ "Solidarność" Kazimierza Koralewskiego oraz osobę anonimową. Zawierają one cenne nagrania rozmów jednostek MO i wojska biorących udział w pacyfikacji Gdańska 16 grudnia 1981 r., które zostały podsłuchane przez specjalnie dostrojone odbiorniki działaczy solidarnościowych i zachowane na kasetach. Został na nich zarejestrowany moment oddania salw przez czołgi. Istotnym uzupełnieniem jest pozyskana w tym roku relacja Lecha Reglińskiego, który w grudniu 1981 r. pełnił służbę w jednostce wojskowej skierowanej do Gdańska. Wśród występujących zapisie kryptonimów AS-15 oznacza stanowisko dowodzenia sztabu Komendy Wojewódzkiej MO w Gdańsku (tu prawdopodobnie dyspozycje wydawał naczelnik Wojewódzkiego Stanowiska Kierowania KWMO mjr Ryszard Guzikowski lub wyznaczona przez

niego osoba), zaś 48 i 268 oznaczają jednostki MO pacyfikujące ulice Gdańska.